

Оксана Добровольська

**ЛЕКСИЧНА АСИМІЛЯЦІЯ СКАНДИНАВСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ
В СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ
(НА МАТЕРІАЛІ АГЕНТИВНО-ПРОФЕСІЙНИХ НАЗВ)**

У статті розглядається словотвірне поле агентивно-професійних назв середньоанглійського періоду-суфіксальних похідних від скандинавських запозичень, зафіксованих пам'ятками як назви прізвищового типу) (структурно-семантичний аналіз їх словотвірних моделей) та тематичне групування похідних; також наводиться сфера їх функціонування (перелік назв прізвищового типу у хронологічному порядку).

Ключові слова: агентивно-професійні назви, лексична асиміляція, середньоанглійський період, скандинавські запозичення.

Постановка наукової проблеми та її значення. У дослідженнях з історії англійської мови, розвитку її лексичного складу, зокрема шляхом запозичення іншомовної лексики, можна виділити такі аспекти:

1) важливість вивчення процесу асиміляції запозичень іншомовної лексики (як зазначає В. М. Ярцева, «найцікавішою проблемою є не сам факт появи запозиченого слова, а процес його укорінення в лексику англійської мови» [8, с. 66]);

2) комплексний характер процесу асиміляція («Асиміляція запозичення є комплексним процесом, що охоплює усі сторони існування і розвитку слова у мові. У результаті цього процесу перетворюються фонетична, граматична і лексична сторони слова. Тільки сукупність усіх сторін – граматичної, фонетичної та лексичної – може служити достатнім критерієм повної асиміляції запозиченого слова» [1; 5, с. 34-35]);

3) специфіка лексичної асиміляції запозичень (її реалізація шляхом залучення запозичень до процесів словотворення) («Слово зазнає фонетичних та морфологічних змін відразу після запозичення. Словотворчу здатність запозичене слово набуває після закінчення цих процесів; як правило, лексичний розвиток запозичених слів завершує процес їх асиміляції» [1; 5, с. 22]) та

вагомість процесів словотворення на базі запозичень (зокрема, стосовно скандинавських запозичень в англійській мові відзначається, що вони «підкоряються у першу чергу найпродуктивнішим способам англійського словотвору (афіксації, словоскладанню, конверсії) і відіграють суттєву роль у подальшому збагаченні словникового складу англійської мови» [4, с. 302; 5, с. 105]);

3) вплив на семантичну структуру мови-реціпієнта («Запозичення слів, при всій його важливості, ще не найголовніший показник іншомовного впливу. Важливо, як при укоріненні нових лексем змінюється семантична структура словника, який адаптує іншомовні вкраплення, як створюються нові термінологічні сфери, переоформлюються і розвиваються синонімічні ряди» [8, с. 57]);

4) функціональний аспект («Функціональний статус (сфера і частота) вживання запозиченого слова відіграє провідну роль і значною мірою визначає особливості фоно-морфологічного засвоєння слова» [5, с.35; 7]);

5) хронологічний аспект («Відомо, що одним із важких питань історії запозичених слів у будь-якій мові є точність датування їх появи у цій мові, оскільки фіксація запозичень в пам'ятках писемності може не співпадати з датою появи цих слів у живому мовленні [8, с. 65]. Для вивчення процесу укорінення запозиченого слова показові матеріали писемних пам'яток, «з врахуванням їх часової, соціальної і діалектної локації» [8, с. 66]);

У дослідженнях середньоанглійського словотвору (Л. А. Нікітіна, Л. Б. Кузнєцова, Т. Ф. Солонович) не ставилося за мету виокремлення етимологічних пластів запозиченої лексики та її спеціального вивчення в аспекті асиміляції, а дослідження асиміляції скандинавізмів (Е.Д. Педченко) здійснювалося на недостатньо показовому в кількісному плані матеріалі (29 іменників), що спонукало нас до дослідження, проблематику якого наводимо нижче.

Мета і завдання дослідження. На новому матеріалі (назви прізвищового типу середньоанглійського періоду), обраному з метою вивчення функціонального аспекту процесу запозичення, здійснюємо етимологічний

аналіз їх антропооснов з метою виявлення пластів іншомовної лексики, зокрема, скандинавізмів; визначаємо тематичні підгрупи середньоанглійських агентивно-професійних назв з метою вивчення зміни семантичної структури словника в цій тематичній групі; дериваційний аналіз здійснюємо з метою встановлення словотвірного поля агентивно-професійних назв-суфіксальних похідних від скандинавських запозичень; даємо структурно-семантичну характеристику словотвірного поля суфіксальних похідних для детального вивчення залучення запозиченої лексики до словотворчого процесу. Агентивно-професійні назви-суфіксальні похідні від скандинавських запозичень наводяться із їх тлумаченням у лексикографічних джерелах а також ілюструються назвами прізвищового типу, поданими у хронологічному порядку та з усіма виявленими графічними варіантами з метою вивчення хронології участі запозиченої лексики у словотворенні та функціонуванні на англійськомовному ґрунті

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Виявлений антропонімічний матеріал (назви прізвищового типу) та агентивно-професійні назви як їх лексична база групується у межах таких тематичних підгруп.

Тематичні підгрупи середньоанглійських агентивно-професійних назв

1) Назви ремісників, що займалися: а) ткацькою справою: *Bleckestere* 1275, *Blekestere* 1281, *Bleykster* 1286, *Blekstere* 1287, *Blaykster* 1327, *Bleykestere* 1329, *Blaikester* 1332, *Blikester* 1332 (bleikster(e) 'one who bleaches cloth' 1400 MED); *Hattere* 1212, 1240, 1262, 1268, 1296, 1316, 1332, 1354, *hattere* 1225, *Hettere* 1280, 1296, *Hatter* 1281, 1465-6 (hatter(e) 'a maker or seller of hats; usually as surname' MED, 'a maker of or dealer in hats' 1389 NED); *Littestere* 1235, *litestere* 1279, *Litster* 1286, 1327, 1325, *Lister* 1292, *Letstere* 1305, *Littester* 1316, 1392, *Lister* 1325, *Lyster* 1327, *Litester* 1327, *Listere* 1327, 1338, *lestere* 1327, *Letestere* 1332, *licstere* 1345, *litster* 1379, 1390, 1443-4, *littester* 1402, *Littyster* 1424, *littyster*

1424, *lytester* 1425, *lytsters* 1428, *lyttester* 1431-2, *littester* 1446, *lytster* 1459, *Littster* 1438-9, *Litstre* 1472 (ltester(e ‘a dyer’ 1380 MED, 1374 NED);

б) обробіткою шкіри та пошиттям шкіряних виробів: *Berker* 1185, 1250, 1459, *berkier* 1193, *Barkier* 1203, *Bercher* 1212, *Barker* 1243, 1260, *Barkere* 1255, 1324, *barker* 1459, *berker* 1459 (barker, berker ‘a tanner’ 1402 NED; ‘a tanner; a member of the guild of tanners’ 1419 MED); *Glouere* 1250, 1278, *Glowere* 1295, *Glover* 1308, *Glovere* 1313, *Glover* 1327, *Glouare* 1327, *glouer* 1355, *Glouer* 1413 (glōver ‘one who makes or sells gloves; a member of a glovers’ guild’ 1364 MED, 1400 NED); *Scynnere* 1255, *Sकिनir* 1257, *Skynnere* 1263, *Skenner* 1264, *Skinnere* 1269, *Scinner* 1279, *Skinere* 1285, *Schinnere* 1296, *Schinner* 1305, *Skynnersone* 1332, *Skynnar* 1332, *skinner* 1351-2, *Skynere* 1382, *Schynnere* 1406, *Skynner* 1429 (skinnere ‘one who prepares or sells animal skins, a furrier, skinner’ 1325 MED, ‘one whose work or business is concerned with the preparation of skins for commercial purposes’ 1398 NED);

в) обробіткою металу та виготовленням металевих виробів: *Cliper* 1300, 1327 (clipper ‘one who clips coins’ 1338 MED); *Gonner* 1345-8, *Gunner* 1423 (gōnner ‘maker of cannon or of small firearms, a gunsmith’ 1437 MED; пор. gōnne~maister ‘a master gunsmith’ MED); *Haruer* 1255, *Harewere* 1275, *Harwere* 1327, 1338, *Harower* 1379 (harwere ‘a maker of harrows’ 1475 MED, ‘a harrow-maker’ 1483 NED); *Smythyman* 1308, 1309 (smithī~man ‘a worker in a smithy’ 1350 MED, ‘an iron-smith’ 1400 NED);

г) обробіткою дерева та виготовленням дерев’яних виробів: *Berther* 1301, *Beerdere* 1436 (birdere ‘a carpenter who covers the frame of a ship with boards or planks’ 1338 MED); *Sceppere* 1221, *Skeppere* 1281, *skeppere* 1287-8, *sceppere* 1296-7, *Skepher* 1327, *skepper* 1457 (skeppēr(e. ‘a basket weaver, basketmaker’ 1449 MED; skepper (scepper) ‘a maker of skep’ 1499 NED); *Lesponere* 1179, *Sponere* 1221, 1254, 1265, *Sponer* 1306, 1327, 1331, 1346 (spōner(e ‘one who makes shingles or spoons’ 1390 MED, ‘one who makes spoons’ 1515 NED);

д) будівельною справою: *Biggere* 1307, *Bygor* 1321 (*bigger(e)* ‘one who constructs houses, builder’ 1400 MED, ‘a builder’ 1440 NED); *Berner* 1150-60, 1219, *berner* 1190-1, *Bernier* 1190-1, *Brenner* 1280, 1327, *Brynnner* 1327 (*brennere* ‘one who makes bricks, etc. by using fire’ MED, ‘one who prepares or produces by burning, chiefly in comb., as brick-, charcoal-, lime-burner’ 1463 NED); *Hulyere* 1310, 1332 (*hilere* ‘a roofer, a tiler’ 1467 MED); *Thecker* 1199, *Theccher* 1251, 1333, *Thechare* 1273, 1327, *Theker(e)* 1273, 1297, *Thacchere* 1275, 1303, 1339, *Tecchere* 1277, *thacherer* 1286, *Thecetere* 1311, *Thatcher* 1312, 1327, *Thaker* 1316, *Zacheare* 1321-2, *thekker'* 1327, *Thecchare* 1327, *Thecchar* 1327, *Thechar* 1327, *Thatchere* 1327, *Thecher* 1327, *Thechere* 1327; *Theckere* 1332, *Thachar* 1332, *Thakker* 1336, 1466, *Thakkere* 1339, 1432, *Thaccher* 1364, *Thaichere* 1401, *Thecchere* 1408 (*thaccher(e)* ‘one who covers the roof or walls of a building with thatch or other material’ 1312 MED, ‘one who thatches; esp. one whose business it is to thatch houses, corn or hay ricks, etc.’ 1440 NED); *Thakestere* 1295, 1329, 1364, *Thakster* 1332, *Thakester* 1332, *Thaxther* 1332, *Thaxtere* 1355, *Thakstere* 1381, *Thaxster* 1400 (*thakester(e)* ‘one who covers the roof or walls of a building with thatch or other material’ 1440 MED, ‘thacker’ 1440 NED);

е) продуктами харчування: *slaughterman* 1446-7 (*slaughter-man* ‘a butcher’ 1389 MED).

2) Назви осіб, що займалися сільським господарством:

а) землеробством: *Haruer* 1255, *Harewere* 1275, *Harwere* 1327, 1338, *Harower* 1379 (*harwere* ‘one who cultivates with a harrow; 1500 MED); *Hauerman* 1332 (*hãver~man* ‘one who raises or sells oats’ 1306 MED); *husebundeman* 1225-32, *husbondman* 1435, 1475, *husbandman* 1413, 1444, *Husbandman* 1495 (*höus-bönd(e)* ‘a tiller of the soil, husbandman, farmer; also, a rustic’ 1250 MED, ‘one who tills and cultivates the soil; a cultivator, tiller, farmer, husbandman. In early northern use, app. applied spec. to a manorial tenant, the villanus or villein of other districts’ 1220 NED); *Mukere* 1229, *Muker* 1276, *Moker* 1296, 1327, *Moukor* 1332 (*mukker* ‘a

gardener, one who prepares soil for planting' 1475 MED); *Pleueman* 1223, *Plouman* 1223, 1260, 1275, *Ploman* 1255,1327, *Plouman* 1275, *ploghman* 1275, *Ploghman* 1276, 1327, *Ploxhman* 1301, *Plougman* 1316-17, *Plogman* 1332, *Plowman* 1345, *Plewman* 1560 (plough-man 'a plowman, farmer' 1263 MED, 'a man who follows and guides the plough; often used generically for a farm-labourer or rustic' 1271 NED; *Rakyere* 1327, *Rakyere* 1331, *rakyere* 1384, *Rakyer* 1404-5, *Rakere* 1422 (rāker(e) 'a gardener' 1440 MED); *Stacker* 1264, *Stackere* 1327 (stacker 'one who builds up a stack or pile' 1757 NED);

б) тваринництвом: *Cliper* 1300, 1327 (clipper 'a sheepshearer' 1382 MED); *Mukere* 1229, *Muker* 1276, *Moker* 1296, 1327, *Moukor* 1332 (mukker 'one who cleans stables, a manure hauler' 1475 MED);

3) Назви суддів та судових виконавців, кур'єрів, вартових: *Lager* 1327, *Lawyer* 1336 (lauier(e) 'one skilled in the law; an advocate, a lawyer' 1387 MED); *Rennere* 1134, 1319, 1340, 1369, 1393 (renner(e) 'a messenger; an advance guard, scout' 1382 MED, 'one who carries messages on foot or horse-back; a messenger, courier, errand-bearer; a scout' 1300 NED); *slaughterman* 1446-7 (slaughter-man 'an executioner' 1375 MED); *Waker* 1327 (wāker(e) 'one who keeps watch or is vigilant, a watcher; a watchman; a guard, custodian; also, a sentinel' 1382 MED); *Wakeman* 1180, 1200, 1225-50, 1238, 1262, 1287, 1301, 1327 (wāke-man 'a watchman, sentinel, protector' 1200 MED; 'one who remains awake or abroad at night; specif., a town guard or night watchman; also, a municipal officer responsible for nighttime security and the playing of instruments' 1350 MED, 'a watchman' 1200 NED);

4) Назви осіб, що професійно займалися мистецтвом та наукою: *Caruier* 1203, *Carver* 1209, *Kerver* 1275, 1277, *Keruere* 1327, *Keruer* 1327, *kervere* 1368, *Kervor* 1415, *Kervoure* 1442-3, *Kyrvieur* 1450-51, *Kervour* 1460-1, *carver* 1469 *Carver* 1471 (kervere 'a person whose occupation involves various kinds of cutting: one who forms images or ornaments by cutting in wood or stone; a wood-carver, sculptor, etc.' 1376 MED, carver 'one who carves wood, ivory, stone, etc.; a sculptor:

most frequently (when not otherwise qualified) applied to one who carves in wood' 1386 NED); *Cliper* 1300, 1327 (clipper 'a barber' 1425 MED; 'one who shapes or engraves dies used for minting coin' 1469 MED); *Drahere* 1327, *Drawere* 1332, *Drawer* 1390 (drauere 'a translator' 1410 MED); *Skippere* 1320 (skipper(e 'one who skips or dances' 1250 MED).

5) Назви візників, вантажників: *Drahere* 1327, *Drawere* 1332, *Drawer* 1390 (drauere 'one who pulls, drags, or transports something) 1450 MED; *Feryere* 1279, 1281, 1392, *Feryer* 1281, 1319, *feryere* 1285, *Feryour* 1390, *ferier* 1324 (ferier(e 'one who keeps a ferry, a ferryman' 1440 MED, 'one who keeps or looks after a ferry' 1440 NED); *ferriman* 1192, *Feriman* 1247, 1297, *Phariman* 1265, *Fermon* 1332, *Feremone* 1354, *ferriman* 1414 (feri-man 'one who owns or operates a ferry' 1464 MED, 'one who keeps or looks after a ferry' 1464 NED); *Ripier* 1279, *ripiere* 1384, *rypier* 1438, *Ripper* 1430, *repyer* 1450, *rypyer* 1450, *Riper* 1451 (ripier(e 'one who carries fish inland for sale' 1384 MED, 1513 NED).

6) Назви слуг: *Caruier* 1203, *Carver* 1209, *Kerver* 1275, 1277, *Keruere* 1327, *Keruer* 1327, *kervere* 1368, *Kervor* 1415, *Kervoure* 1442-3, *Kyrvieur* 1450-51, *Kervour* 1460-1, *carver* 1469, *Carver* 1471 (kervere 'one who attends a superior at the table by cutting up his meat and serving food, one who waits table' 1395 MED; carver 'one who carves at table' 1432-50 NED); *foer* 1190, *Fuer* 1219, *Four* 1219, *Fower* 1279 (fouer 'a cleaner of privies, etc.' 1411 MED; 'a one who, or that which, cleanses or purifies' 1440 MED); *Rakyere* 1327, *Rakyere* 1331, *rakyere* 1384, *Rakyer* 1404-5, *Rakere* 1422 (rāker(e 'a street cleaner, scavenger, refuse collector' 1357 MED);

7) Назви осіб, що займалися мисливством: *Weythman*, *waitman* 1223, *Waythman* 1437 (waithman 'a hunter; esp. applied to forest outlaws' 1425 NED).

Структурно-семантична характеристика словотвірного поля суфіксальних іменників.

Суфіксальні похідні від скандинавських запозичень будуються за такими словотвірними моделями: N+-er=N, V+-er=N, N/V+-er=N, N+-man=N, N/V+man= N, V+-ster=N.

Словотвірна модель N+-er=N. За цією моделлю утворилося 11 іменників. *Семантична характеристика субстантивних основ:*

Назви конкретні (10), абстрактні (1): *laue* [LOE lagu] ‘one skilled in the law; an advocate, a lawyer’ 1387 MED; назви неістот (10): назви предметів побуту, знарядь праці (6): *benk* [ON, cp. OI bekk; Dan. Swed. bänk] ‘a bench, a seat; esp., a long, backless seat’; *bīrd(e)* [OI byrði ‘side of a ship’; OE gebyrd(ed ‘clavatum’)] ‘a fringe or stripe’; *harwe* [OE *hearwa < OE hyrwan ‘to abuse, ill-treat, etc.’; prob. OI herfi ‘harrow’ & harfr Dan. Swed. harv, Norw. dial. horv] ‘a harrow for cultivating land, a drag’; *rip(pe)* [ON: cp. OI hrip] ‘a basket for fish’ *skep(pe)* [ON: cp. OI skeppa & OE sceppe (from ON); cp. AL skeppa, scheppa, skippa, scippa & AF eskeppe, esc(h)epppe] ‘a basket for grain, malt, coal, alms, etc.’ 1440 MED; *spōn* [OE spōn; also cp. ON: cp. OI spānn, spōnn] ‘a chip or slip of wood, a sliver, splinter; a roofing shingle; a narrow slat of wood; a spoon’; назви одягу (2): *glōve* [OE glōf & ON; cp. OI glōfi] ‘a glove; one of a pair of gloves; a glove or gauntlet used for armor; one of a pair of gauntlets’; *hat* [OE hætt & ON; cp. OI hōttr] ‘an outer head covering (often worn over a hood or a cap), a hat’; назви зброї (1): *gōnne* [prob. ON; cp. OI gunnr ‘battle’] ‘a siege engine that casts missiles; ballista, mangonel, trebuchet; also, a ram; a cannon’; назви анатомічні (1): *skin* [ON (cp. OI skinn) & OE scinn (from ON)] ‘the prepared skin of an animal, leather; also, a piece of leather; also, a garment made of leather’.

Словотвірна модель V+-er=N. За цією моделлю утворилося 16 іменників. *Семантична характеристика дієслівних основ:*

1) Дієслова дії (12):

а) дієслова на позначення дії, яка спричиняє зміни в об'єкті (9): *barken* [ON; cp. Swed. barka] 'to tan (hides) with an infusion of bark'; *brennen* [ON, cp. OI brenna] 'to treat (sth.) with fire or heat: to calcine (limestone), to bake (tiles)'; *kerven* [OE ceorfan; ON; cp. Norw. karve, Swed. karfva] 'to cut or pierce, make a cut or incision'; *clippen* [ON; cp. OI klippa] cut hair; to shear (sheep); to clip or mutilate (a coin); to shape or engrave (dies used in minting money); *fouen* [cp. OI fāga] 'to clean out (something), to clear (a ditch)'; *harwen* (< harwe n [OE*hearwa; ?akin to OE hyrwan 'to abuse, ill-treat, etc.' Prob. also akin to OI herfi 'harrow' & harfr Dan. Swed. harv, Norw. dial. horv & to MLG.] 'a harrow for cultivating land, a drag') 'to cultivate with a harrow; harrow (land), cover (seed) with a harrow; *hilen* [ON; cp. OI hylja ?OE *hyllan] 'to put roof on (sth.), roff'; *mukken* (< muk n. [ON; cp. OI myki 'dung' & Norw. dial. mukka 'a heap'] 'animal or human excrement; dung; manure; also, dirt, filth; sewage; putrescence'; also cp. OI moka v.) 'to spread manure; fertilize (plants, land) with manure; prepare land for planting; also, remove dung (from a place), haul manure; to dig in the ground'; *rāken* [ON: cp. OI raka] 'to rake away rubbish; rake (a field, grass)';

б) дієслова на позначення дії, яка створює об'єкти (3): *biggen* [ON; cp. OI byggja] 'to build (a house, a bridge, etc.)'; *stakken* (< stak n. [ON: cp. OI stakkr] 'a pile, heap, stack; a stack of hay, grain, wood, etc.') 'to stack (hay, grain)'; *thacchen* [OE þeccan & ON: cp. OI þekja] 'to cover the roof of a building with thatch or other material; cover the roof of (a building or part of a building) with lead, tiles, etc.; also, cover (a wall) with thatch';

2. Дієслова руху (3): *drauen* [OE dragan, cp. OI draga], *skippen* [?ON: cp. OSwed. skuppa, Swed. dial. skimpa] 'to jump, leap, spring; skip or jump in play, caper' 1325 MED); *rennen* [OE rinnan & ON: cp. OI renna, rinna];

3. Дієслова ментальних і соціальних дій суб'єкта (1): а) дієслова фізичної чи інтелектуальної діяльності (або відпочинку): *wāken* [OE*wacan, also cp. ON:

ср. OI *vaka & vekja*] ‘to remain awake in a custodial, protective, or supervisory capacity; to stand guard, serve as a sentry or watchman’.

Словотвірна модель N/V+-er=N. За цією моделлю утворено іменник *ferier(e)* [Ср. ME *ferien* ‘to transport’ & OI *ferja* ‘a ferry’] ‘one who keeps a ferry, a ferryman; one who keeps or looks after a ferry’), який може мотивуватися як дієсловом *ferien* [OE *ferian, ferode*] ‘to transport, carry, convey, or lead; also, to carry off, lead away; to transport in a boat, to ferry’, так і іменником *ferie* [< ME *ferien* ‘to transport’ & OI *ferja* ‘a ferry’] ‘a place where passengers, goods, etc., are carried by boat over a narrow body of water; also, the boats and other equipment used in ferrying; a ferry-boat’.

Словотвірна модель N+-man=N. За цією моделлю утворилися 7 іменників. *Семантична характеристика субстантивних основ:*

Назви конкретні (6), абстрактні (1): *slaughter* [ON **slahtr*: ср. OI *slātr* ‘butcher’s meat’] ‘the killing of a person, murder, assassination, homicide’. Назви істот (2): (назви людини 1): *höus-bōnd(e)* [LOE *hūs-bōnda, -bunda*, from ON] ‘a man in charge of something, keeper, overseer, household manager, steward’; назви тварин (1): *waith* [ON (ср. OI *veiðr*) & OE *wāþ.*] ‘game taken in a hunt’. Назви неістот (4): Назви предметів побуту, знарядь праці (1): *plōugh* [LOE *plōg, plōh* (from ON) & ON; ср. OI *plōgr*, Swed. *plog*, Dan. *plov.*] ‘a plow’; Назви рослин (1): *hǣver n* [prob. ON] ‘the cereal grain, oats’. Назви закладів (1): *smithī* [ON: ср. OI *smiðja*] ‘a blacksmith’s shop, smithy, forge’. Назви об’єктів ландшафту (1): *ferie* [Ср. ME *ferien* ‘to transport’ & OI *ferja* ‘a ferry’] ‘a place where passengers, goods, etc., are carried by boat over a narrow body of water; also, the boats and other equipment used in ferrying; a ferry-boat’.

Словотвірна модель N/V+-man= N. За цією моделлю утворився іменник *wāke-man*, що може мотивуватися як дієсловом *wāken* [OE**wacan*, also ср. ON: ср. OI *vaka & vekja*] ‘to remain awake in a custodial, protective, or supervisory

capacity; to stand guard, serve as a sentry or watchman’, що відноситься до ЛСГ дієслів ментальних і соціальних дій суб’єкта, зокрема до дієслів фізичної чи інтелектуальної діяльності (або відпочинку), або абстрактним іменником *wāke* [OE *wacu & wacen*; also cp. ON: cp. OI *vaka*.] ‘one of the several periods into which the night and nighttime guard duty were formerly divided’.

Словотвірна модель V+-ster=N. За цією моделлю утворилися три іменники: *bleikster(e)*, *litester(e)*, *thakestere*. *Семантична характеристика дієслівних основ:*

Дієслова дії (3), зокрема, а) дієслова на позначення дії, яка спричиняє зміни в об’єкті (2): *bleiken* [ON; cp. OI *bleikja* (corresp. to OE *blæcen*)] ‘to turn pale (as with fear); to make (sb.) turn pale’); *liten* [ON; cp. OI *lita*] ‘to dye (cloth, garments), color, stain’; б) дієслова на позначення дії, яка створює об’єкти (1): *thacchen* [OE *þeccan & ON: cp. OI þekja*] ‘to cover the roof of a building with thatch or other material; cover the roof of (a building or part of a building) with lead, tiles, etc.; also, cover (a wall) with thatch’.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. З метою вивчення лексичної бази антропооснов назв прізвищового типу середньоанглійського періоду (агентивно-професійних назв) здійснюється їх етимологічний аналіз; встановлюються групи скандинавізмів; виділяються тематичні підгрупи агентивно-професійних назв-похідних від скандинавських запозичень; здійснюється словотвірний аналіз суфіксальних похідних від скандинавських запозичень; розглядається питання їх функціонування та хронологія участі у словотворенні на англійськомовному ґрунті. Результати кількісного аналізу: загальна кількість агентивно-професійних назв (лексико-семантичних): 45, які представлені такими тематичними підгрупами: назви ремісників (19), що займалися ткацькою справою, обробіткою шкіри та пошиттям шкіряних виробів, обробіткою металу та виготовленням металевих виробів, обробіткою дерева та виготовленням дерев’яних виробів, будівельною справою,

продуктами харчування; назви осіб, що займалися сільським господарством (9); назви суддів та судових виконавців, кур'єрів, вартових (5); назви осіб, що професійно займалися мистецтвом та наукою (4); назви візників та вантажників (4); назви слуг (3); назви осіб, що займалися мисливством (1). Кількість назв прізвищевих типу (графічних варіантів): 230. Час фіксації: XI-XV століття. Словотвірні моделі суфіксальних іменників: N+-er=N (11), V+-er=N (16), N/V+-er=N (1), N+-man=N (6), N/V+ man= N (1), V+-ster=N (3).

Подальше дослідження скеруємо на детальніше вивчення варіативності агентивно-професійних назв, утворених від скандинавських запозичень

Джерела та література

1. Белозерова Е.Н. Об ассимиляции латинских прилагательных на -ate в английском языке XVI-XVII вв. / Е.Н. Белозерова // Сб. исследований по английской лексикологии. Моск. гос. пед. ин-т им. Ленина. - М., 1961.
2. Кузнецова Л.Б. Субстантивное словосложение и словосочетание в среднеанглийском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Л.Б. Кузнецова. - Л., 1984. – 177 с.
3. Никитина Л.А. Словообразовательное поле суффиксальных существительных со значением лица в среднеанглийском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Л.А. Никитина. – Пятигорск, 2005. – 187 с.
4. Педченко Е.Д. Роль скандинавских существительных в процессе обогащения словарного состава национального английского языка (на материале скандинавских существительных, выделенных из Кентерберийских рассказов Чоссера): дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Е.Д. Педченко. – М. 1956. – 322 с.
5. Секирин В.П. Заимствования в английском языке / В.П. Секирин. - К.: Изд-во Киевского ун-та, 1964. – 152 с.

6. Солонович Т.Ф. Развитие тематической группы наименований лиц по профессии в английском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Т.Ф. Солонович. – Минск, 1986. – 204 с.
7. Шахрай О.Б. Греческий элемент в лексике английского языка. Очерки истории слов греческого происхождения и их оформление в английском языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук / О.Б. Шахрай. – Л., 1963. – 22 с.
8. Ярцева В.Н. Развитие национального литературного английского языка / В.Н. Ярцева. - [Изд-е 2-е, испр.] - М.: Едиториал, УРСС, 2004. – 288 с. (История языков народов Европы.)
9. Björkman E. Skandinavian Loanwords in English / E. Björkman. - Halle, 1900. – 208 p.
10. Serjeantson M.A History of Foreign Words in English / M.A. Serjeantson. – London: Kegan Paul, Trench, Trubner and Co., Ltd., 1935. – 354 p.

AF - Anglo-French, AL - Anglo-Latin, Dan. – Danish, LOE - Late Old English, ME - Middle English, MED - Middle English Dictionary <http://quod.lib.umich.edu/m/med/>; NED - The Compact Edition of the Oxford English Dictionary. Vol. I, II. OUP, Oxford, 1971; Norw. – Norwegian; OE - Old English; OI - Old Icelandic; ON - Old Norse; Swed. – Swedish.

Оксана Добровольская. Лексическая ассимиляция скандинавских заимствований в среднеанглийском языке (на материале агентивно-профессиональных названий)

В статье рассматривается проблема лексической ассимиляции заимствованной скандинавской лексики в среднеанглийском языке. На материале наименований фамильного типа среднеанглийского периода, выбранного нами с целью изучения функционального аспекта процесса заимствования, производим этимологический анализ их лексической базы с целью выявления шаров иноязычной лексики, в частности, скандинавизмов; определяем тематические подгруппы среднеанглийских агентивно-профессиональных названий с целью изучения изменений семантической структуры словаря в этой тематической группе; деривационный анализ производим с целью определения словообразовательного поля агентивно-профессиональных названий — суффиксальных производных от скандинавских заимствований; даём структурно-семантическую характеристику словообразовательного поля суффиксальных производных для детального изучения вовлечения заимствованной лексики в словообразовательный процесс.

Ключевые слова: агентивно-профессиональные названия, лексическая ассимиляция, среднеанглийский период, скандинавские заимствования.

Oksana Dobrovolska. Lexical assimilation of Scandinavian loanwords in Middle English period (on the basis of occupational names).

Medieval bynames reflect the vocabulary which served the basis of their formation. The article touches upon the results of our investigation aimed at the study of etymology of medieval bynames. The task of this investigation is to reveal the words formed on the basis of Scandinavian loanwords and English word-formation means. The subject of investigation is the lexical basis of bynames, especially occupational names formed with the help of suffixes. Middle English occupational names under analyses give specification to our knowledge of the time of their formation, as well as the time of the borrowing of Scandinavian nouns and verbs which served as their basis. The material under investigation gives us thorough information of different variations, which are of great interest for further investigators of historical lexicology.

Key words: lexical assimilation, Middle English, Scandinavian loanwords, occupational names.